

بخش دوم

شخصیت بین المللی سازمان کنفرانس اسلامی

فصل اول

اثبات شخصیت حقوقی «سکا»

امروزه، سازمانهای بین‌المللی بر خلاف سازمانهایی که در ادوار گذشته برای حل مسایل خاصی از طرف دولت‌ها به وجود می‌آمدند، دارای شخصیت حقوقی متمایز از دولت‌های تشکیل دهنده آن هستند. وجود شخصیت حقوقی متمایز، به این معنی است که این سازمانها، با وجود اینکه از طرف دولت‌ها ایجاد شده‌اند تابع نظر آنها نیستند و در مقابل آنها استقلال دارند. استقلال سازمانهای بین‌المللی، همان چیزی است که در حقوق داخلی، شخصیت حقوقی خوانده می‌شود. سازمانی که واجد شخصیت حقوقی می‌شود از بنیانگذاران آن، مستقل می‌گردد.

تصمیمات این سازمان، مربوط به خود آن است و مسئولیتهای اعمال آن نیز متوجه خودش می‌شود. به علاوه، این سازمان دارای اموال، بودجه و کارکنانی جدا از اموال، بودجه و کارکنان پایه‌گذاران آن می‌باشد^۱.

به طور اختصار می‌توان ویژگی‌های یک سازمان بین‌المللی را برای احراز شخصیت حقوقی، در موارد ذیل خلاصه کرد:

- ۱- دائمی بودن سازمان از لحاظ ارکان و فعالیت‌ها.
- ۲- دارا بودن خودمختاری و اراده مستقل تا حد لازم.
- ۳- معین بودن وظایف و اختیارات.
- ۴- سابقه کمک به ایجاد مقررات مربوط به قانون بین‌المللی.

---

۱. روحانی، فواد، «سازمان کشورهای صادرکننده نفت»، تهران، بی‌تا، ص ۱۷۶ و ۱۷۷.

از آنجا که سازمان کنفرانس اسلامی، یک سازمان بین قاره‌ای اسلامی است، باید دید با توجه به ویژگی‌های فوق، حائز شخصیت حقوقی یک سازمان بین‌المللی هست یا نه؟ در مورد ویژگی نخست، باید گفت؛ سازمان کنفرانس اسلامی دارای سه رکن است. در ماده ۳ از منشور «سکا» به آنها به ترتیب زیر اشاره شده است:

۱- کنفرانس پادشاهان و رؤسای کشورها

۲- کنفرانس وزیران امور خارجه.

۳- دبیرخانه.

ارکان سه گانه سازمان کنفرانس اسلامی، دائمی هستند، زیرا در منشور «سکا» اشاره‌ای به مدت زمان فعالیت آنها نشده است. مسکوت ماندن مدت فعالیت ارکان «سکا» در منشور این سازمان، از نقطه نظر حقوقی به منزله دائمی بودن این ارکان است.

اصولاً منشور سازمان کنفرانس اسلامی، زمانی را برای خاتمه فعالیت‌های خود معین نکرده و این وضعیت حقوقی، دوام سازمان را به اثبات می‌رساند. سازمان ملل متحد به عنوان یک نهاد بین‌المللی معتبر، از این وضعیت حقوقی تبعیت می‌کند. بدین معنا که در منشور ملل متحد، اشاره‌ای به مدت استمرار ارکان پنجگانه سازمان ملل متحد نشده است.

در مورد ویژگی دوم باید گفت؛ اگر چه سازمان کنفرانس اسلامی از سوی دولت‌های اسلامی تأسیس شده است اما در مقابل این کشورها، استقلال عمل دارد و پس از تأسیس، از بنیانگذاران آن مستقل گردیده است. به عبارت دیگر، تصمیمات متخذه از سوی سازمان کنفرانس اسلامی، مربوط به خود این سازمان است. این سازمان دارای اموالی که شامل دارایی‌های منقول و غیرمنقول است، می‌باشد. به عنوان مثال، سازمان کنفرانس اسلامی در کشورهای عربستان، مراکش، ترکیه، پاکستان، بنگلادش، دارای ساختمانها و تأسیسات اداری است^۱.

---

۱. صندوق قدس و ... دبیرخانه «سکا» در شهر جدّه عربستان قرار دارند. کمیته قدس در کازابلانکای مراکش، مرکز تحقیقات تاریخ و هنر اسلامی در آنکارا و مرکز اسلامی تحقیقات و آموزش فنی و حرفه‌ای در پایتخت بنگلادش قرار دارند.

همچنین سازمان کنفرانس اسلامی، دارای بودجه مستقل از کشورهای عضو آن است^۱. این سازمان از طریق دبیرخانه خود، اقدام به استخدام کارمندانی به منظور انجام فعالیتهای اداری «سکا» کرده است.

به طور کلی باید گفت؛ آزادی مشارکت و همکاری کشورهای، اراده مشارکت و همکاری در سازمانهای بین‌المللی را به دنبال دارد و مانع آن خواهد شد که یک سازمان بین‌المللی به صورت یک قدرت فراکشوری عمل کند؛ چه در غیر این صورت، مشارکت در سازمانهای بین‌المللی، مغایر با استقلال و حاکمیت کشورها خواهد بود. به عبارت دیگر، اراده مستقل و خود مختاری یک سازمان در انجام فعالیت‌هایش، تا آنجایی است که استقلال و حاکمیت کشورهای عضو را مختل نکند و کنفرانس اسلامی به عنوان یک سازمان بین‌المللی بین قاره‌ای اسلامی، از این ویژگی برخوردار است اما یک سازمان بین‌المللی فراملی نمی‌باشد.

سومین ویژگی شخصیت حقوقی برای یک سازمان بین‌المللی، تعیین وظایف و اختیارات آن سازمان است. در این خصوص باید اذعان نمود که کلیه وظایف و اختیارات سازمان کنفرانس اسلامی، در منشور این سازمان که متضمن چهارده ماده است، به وضوح تبیین شده و بخشی دیگری از وظایف و اختیارات اجلاس‌های کنفرانس اسلامی در چارچوب آیین‌نامه کار اجلاس‌های این سازمان درج گردیده است.

در همین راستا باید اضافه نمود؛ که «سکا»، به منظور جهانی کردن اعتبار وظایف و اختیارات این سازمان، در اول فوریه ۱۹۷۴ میلادی اقدام به ثبت این سازمان در دبیرخانه سازمان ملل نمود. این اقدام سازمان کنفرانس اسلامی، در چارچوب منشور سازمان ملل متحد انجام پذیرفت. در بند (۱) ماده ۱۰۲ منشور سازمان ملل آمده است «هر عهدنامه و هر موافقت‌نامه بین‌المللی که پس از لازم‌الاجرا شدن این منشور توسط هر یک از اعضای ملل متحد منعقد گردیده، باید هرچه زودتر در دبیرخانه ثبت و توسط آن منتشر شود» در بند دوم این ماده آمده است «در صورت عدم ثبت عهدنامه یا موافقتنامه بین‌المللی بر طبق مقررات بند (۱) همین ماده،

۱. مالیه و بودجه سازمان کنفرانس اسلامی در همین کتاب.

نمی‌توان در مقابل آن به عهدنامه یا موافقتنامه استناد کرد».

با ثبت منشور «سکا» در دبیرخانه، وظایف و اختیارات این سازمان مشروعیت بین‌المللی می‌یابد و از آنجا که بخشی از این وظایف و اختیارات، پیرامون روابط سیاسی و حقوقی این سازمان با سایر سازمانهای بین‌المللی و کشورهای غیر عضو کنفرانس است، بنابراین، این سازمان می‌تواند به ایفای نقش بین‌المللی بپردازد.

سازمان کنفرانس اسلامی می‌تواند در چارچوب وظایف و اختیاراتش - که مورد تأیید یک نهاد بین‌المللی معتبر جهانی (سازمان ملل متحد) قرار گرفته است - اهداف و آرمانهای خود جامعه عمل بپوشد.

آخرین ویژگی شخصیت حقوقی یک سازمان بین‌المللی، نقش آن سازمان در تأمین یا تکمیل یک قاعده حقوقی است. این نقش، در دو چارچوب نظری و عملی قابل بررسی است. در مورد نخست باید گفت؛ منشور یا اساسنامه یک نهاد بین‌المللی، اصول کلی و خط مشی اعضای آن در مورد مسائل منطقه‌ای و جهانی را تبیین می‌کند و این سطح از موضع‌گیری، می‌تواند در رویه مواجهه با مقررات و قوانین بین‌المللی دولت‌ها، تأثیر غیرقابل انکاری بر جای گذارد. سازمان ملل متحد، چارچوب مشارکت بین‌المللی دولت‌های عضو این سازمان را در منشور خود مشخص نموده‌است و از این طریق نقش مؤثری در تأسیس رویه حقوقی و بارور نمودن قوانین و مقررات حقوقی بر عهده گرفته‌است.

در صورتی کشورهای عضو سازمان ملل متحد می‌توانند برای انجام امور مربوط به حفظ صلح و امنیت بین‌المللی، با مؤسسات منطقه‌ای مشارکت کنند که این مؤسسات و فعالیت‌ها، با مقاصد و اصول ملل متحد ناسازگار نباشد^۱.

از آنجا که دولت‌های اسلامی عضو کنفرانس اسلامی، عضو سازمان ملل متحد نیز هستند و منشور این سازمان را امضا کرده‌اند، بر اساس حقوق بین‌الملل موظف هستند که روابط درون و برون سازمانی خود را به گونه‌ای تنظیم نمایند که نافی مفاد منشور سازمان ملل متحد نباشد. در

---

۱. بندهای ۱ و ۲ از ماده ۵۲ فصل هشتم، منشور سازمان ملل متحد.

همین راستا، در منشور سازمان کنفرانس اسلامی که متضمن اهداف و اصول و وظایف و اختیارات این سازمان است، موادی به مسائل بین‌المللی و عام اختصاص یافته است. به عنوان مثال، در بند ۴ از ماده ۲ منشور این سازمان «اتخاذ اقدامات لازم برای حمایت از صلح و آرامش بین‌المللی که بر اساس عدل استوار باشد»، را توصیه می‌کند.

در بند پنجم از ماده ۲ پیرامون سلسله اصول مندرج در منشور «سکا»، امتناع کشورهای عضو از به‌کاربردن زور یا تهدید علیه وحدت و حاکمیت اراضی یا استقلال سیاسی هر کدام از کشورهای عضو را مورد تأکید قرار می‌دهد. با توجه به مواد فوق می‌توان نتیجه گرفت که منشور سازمان کنفرانس اسلامی، در چارچوب نظری یا تئوریک، نقش مؤثری در تدوین قوانین بین‌المللی در زمینه استقرار و حفظ صلح و امنیت بین‌المللی ایفا نموده است. در واقع این سطح از مشارکت، در چارچوب مشارکت تئوریک تدوین و توسعه قوانین بین‌المللی قابل بررسی و تحلیل است. اما نقش عملی «سکا» در تدوین و توسعه قوانین بین‌المللی را، می‌توان در قطعنامه‌ها، توصیه‌نامه‌ها و بیانیه‌های صادره از سوی کنفرانس اسلامی جستجو کرد. به عنوان مثال، سازمان کنفرانس اسلامی قطعنامه‌هایی را با عناوین، پیرامون فلسطین اشغالی، تجاوز اسرائیل به جنوب لبنان، اوضاع افغانستان، مبارزات رهایی بخش مردم نامیبیا علیه سلطه رژیم پرتوریا و اشغال مناطقی از سومالی توسط اتیوپی، به تصویب رسانید.

به عنوان جمع بندی این موضوع باید گفت: سازمان کنفرانس اسلامی به دلیل دارا بودن شرایط چهارگانه، که از ویژگی‌های شخصیت حقوقی یک سازمان بین‌المللی است، حائز شخصیت حقوقی مستقل از دولت‌های مؤسس آن بوده، بنابراین می‌تواند مسئولیت‌های بین‌المللی را تحمل کند.

بند اول: قراردادهای محل اقامت

سازمانهای بین‌المللی صاحب سرزمین نیستند تا در آن مستقر شوند و چون «دبیرخانه» سازمانها، رکن دائمی آنها است و می‌بایست بالاجبار در جایی استقرار یابد، یافتن محلی

مناسب، برای سازمانهای بین‌المللی اهمیت خاصی دارد. معمولاً نه الزاماً، یکی از کشورهای عضو به عنوان میزبان تعیین می‌گردد تا دبیرخانه، آرشیو و کلیه مایملک سازمان در آنجا استقرار یابد. دو دسته از مسائل، راهگشای انتخاب محل مناسب برای سازمانها است، یکی مربوط به خواست خود سازمان است و دسته دیگر مربوط به روابط خارجی سازمان.

الف) ملاحظات سازمانی

اولین مطلبی که هر سازمان باید خود به آن پاسخ دهد این است که آیا یک شهر بزرگ یا شهر کوچک را برای منظور خود انتخاب نماید. زیرا در شهرهای بزرگ، هر چند امکانات فراهم‌تر است ولی ممکن است دخالت مسئولین شهری در امور سازمان بیشتر باشد (برقراری امنیت در شهر و تدارکات و غیره) و یا اینکه سازمان برای چنین انتخابی، به امکانات بالقوه کشور مورد نظر توجه دارد و نیز گاهی اهمیت سهم مشارکت کشور عضو، راهنمای چنین انتخابی می‌شود. مثلاً در سازمانهای پولی، غالباً سرزمین کشوری که بیشترین سهم را دارد برای این منظور انتخاب می‌شود. مثلاً بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه در واشنگتن مستقر است.

گاهی ممکن است ملاحظاتی مانند اینکه کشور میزبان کامل‌ترین مزایا و مصونیت‌ها را به سازمان مورد نظر اعطا می‌کند، راهنمای انتخاب محل باشد (به عنوان مثال شهر ژنو به اوپک چنین فرصتی نداد ولی شهر وین قبول کرد). و یا وجود ساختمانها و امکانات ارتباطاتی فراوان دیگر، موجب چنین انتخابی باشد. یا دسترسی به مراکز تجاری و پولی جهان و غیره در چنین انتخابی مؤثر باشد.

گاهی اصل تمرکز و عدم تمرکز ممکن است راهنمای سازمانها برای چنین انتخابی باشد. مثلاً سازمان ملل قسمتی از دلایلش در انتخاب نیویورک به عنوان محل اقامت، این بود که بتواند از قاعده تمرکز استفاده کند و شهر بزرگی چون نیویورک انتخاب شد. ولی سازمان دیگری مانند اتحادیه اروپایی که اصل عدم تمرکز در محل را رعایت می‌کند، چند شهر مانند بروکسل و

لوکزامبورگ و استراسبورگ را برای مقاصد خود انتخاب نموده است، هر چند که در عمل، دشواری‌هایی هم دارد.

البته بعضی از سازمانها مانند F.A.O (فائو) و سازمان بهداشت جهانی، اداره‌های ناحیه‌ای جهت مؤثر بودن انجام وظایفشان دارند که غالباً از دبیرخانه مرکزی تبعیت کرده و دارای استقلال محدود می‌باشند.

ب) ملاحظات خارجی

کشورها بر اساس ملاحظات حسن نیت می‌توانند به سازمانها، چنین امکانی را اعطا کنند ولی اجبار ندارند. سازمانها هم آزادند که اگر بخواهند محل خود را تغییر بدهند. به طور خلاصه سه دسته قرارداد وجود دارد:

۱- قراردادهای محل اقامت.

۲- قراردادهای کلی راجع به مزایا و مصونیت‌ها.

۳- قراردادهای خاص^۱.

بر اساس پاراگراف ۵ از ماده ۶ منشور سازمان کنفرانس اسلامی، مقر دبیرخانه «سکا» در جده خواهد بود تا اینکه بیت‌المقدس آزاد شود و مقر دائمی سازمان کنفرانس اسلامی گردد. از دیدگاه ملاحظات سازمانی باید گفت؛ دلیل انتخاب شهر جده برای دبیرخانه «سکا»، ناشی از چند عامل است که ذیلاً به آن اشاره می‌شود:

- ۱- کشور عربستان، از اصلی‌ترین بنیانگذاران کنفرانس محسوب می‌شود و به دلیل سابقه و اهمیت مذهبی این کشور، رهبران آن، شهر جده را برای دبیرخانه «سکا» پیشنهاد کردند.
- ۲- درآمدهای هنگفت عربستان، این کشور را قادر می‌سازد تا نیازهای مالی سازمان کنفرانس اسلامی را راحت‌تر از سایر کشورهای عضو تأمین کند. مقر دبیرخانه «سکا» در جده، از سوی ملک خالد پادشاه اسبق این کشور به «سکا» هدیه شد.

---

۱. میرعباسی، باقر، «سازمانهای بین‌المللی»، دانشگاه تهران، ص ۴۷ و ۴۸.

۳- استقرار دبیرخانه «سکا» در جده موجب شده است که دولت عربستان، تمامی مصونیت‌ها را برای کشورهای عضو، در صورت حضور در این کشور تأمین کند.^۱

ج) قراردادهای محل اقامت

سازمان کنفرانس اسلامی، دارای ارگانهای فرعی است که این ارگانهای فرعی، بنا به توافق‌های دو جانبه با کشورهای عضو در کشورهای داوطلب تأسیس می‌شود. به طور کلی وضعیت قراردادهای دو جانبه اقامت «سکا» با کشورهای عضو از سه حال خارج نیست:

۱- هدیه: کشور میزبان، ساختمانها و تأسیسات مورد نیاز ارگانهای نویناد را که نیاز به مکانی برای استقرار و انجام فعالیت‌های خود دارند، به صورت هدیه و بلاعوض در اختیار سازمان کنفرانس اسلامی قرار می‌دهد. به عنوان مثال مسئولان حکومت عربستان، محل استقرار صندوق قدس را در شهر جده به «سکا» هدیه کرده‌اند.^۲

۲- قرارداد اجاره: سازمان کنفرانس اسلامی به عنوان یک شخصیت حقوقی طرف قرارداد اجاره با یکی از کشورهای عضو قرار می‌گیرد تا تأسیسات و ساختمانهایی را برای استقرار ارگانهای جدیدالتأسیس در داخل خاک خود، در اختیار قرار دهد.

۳- قرارداد فروش: کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی اماکن مورد نیاز «سکا» را بر طبق قرارداد فروش در اختیار قرار می‌دهند.

اهم تأسیسات و ساختمانهایی که «سکا» در کشورهای عضو به منظور استقرار ارگانهای جدیدالتأسیس در اختیار گرفته به قرار زیر است:

۱- مرکز تحقیقات تاریخ، هنر و فرهنگ اسلامی در آنکارا (ترکیه).

۲- مرکز اسلامی تحقیقات و آموزش فنی و حرفه‌ای در داکا (بنگلادش).

۳- صندوق قدس در جده (عربستان).

---

۱. استناد به اظهارات آقای فرهاد ممدوحی کارشناس سابق «سکا» در وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی.
۲. همان.

۴- کمیته قدس در کازابلانکا (مراکش).

انعقاد اینگونه قراردادها، همگی مبین شخصیت حقوقی بین‌المللی «سکا» است.

بند دوم - امتیازات و مصونیت‌ها

الف) اصول کلی و اساسی

معمولاً اساسنامه و سایر اسناد تأسیس سازمانهای بین‌المللی، دارای قیودی هستند که برای سازمان، نمایندگان دولت‌ها و کارمندان، امتیازات و مصونیت‌های لازم را جهت تحقق اهدافشان در سرزمین کشوری که در آن واقع شده، پیش‌بینی می‌کند. به عنوان مثال، ماده ۱۰۵ منشور ملل متحد در این مورد چنین اشعار می‌دارد:

۱- سازمان در خاک هر یک از اعضای خود، از امتیازات و مصونیت‌هایی که برای رسیدن به مقاصد آن ضروری است، برخوردار خواهد بود.

۲- نمایندگان و اعضای سازمان ملل متحد و کارمندان آن نیز از امتیازات و مصونیت‌هایی که برای انجام وظایف آنان به طور مستقل لازم است، تا آنجا که وظایف سازمان ایجاب می‌کند، برخوردار هستند.

هدف از قائل شدن به مصونیت‌ها، این است که ضمن اینکه حقوق کشور میزبان محفوظ می‌ماند، در عین حال با توجه به اصل برابری دولت‌ها، استقلال اعضای کشورهای عضو سازمان، از تجاوزات کشور میزبان جلوگیری به عمل می‌آید. باید توجه داشت که اصل عمل متقابل که معمولاً در برقراری مصونیت‌های دیپلماتیک مبنای باشد، در اینجا دارای نقش نیست و بر همین اساس، تضمین‌های لازم هم به نفع کشور میزبان در اسناد مورد نظر پیش‌بینی می‌شود.

ب) پایه‌های حقوقی

امتیازات و مصونیت‌ها به طور مفصل، طی قراردادهای مختلف پیش‌بینی می‌شود که

می‌توان این قراردادها را به سه دسته تقسیم کرد:

۱- اصول پیش بینی شده در اساسنامه‌ها و سایر اسناد تأسیس، که معمولاً اصول اساسی امر را در نظر می‌گیرد؛ مانند بندهای ۴ و ۵ ماده ۷ میثاق جامعه ملل، بندهای ۱ و ۲ ماده ۱۰۵ منشور ملل متحد، ماده ۴۰ اساسنامه شورای اروپایی، ماده ۱۹ اساسنامه سازمان همکاری و توسعه اروپایی و غیره. به عنوان مثال بند ۱ ماده ۱۰۵ منشور چنین اشعار می‌دارد؛ سازمان در خاک هر یک از اعضای خود، دارای مزایا و مصونیت‌هایی خواهد بود که برای رسیدن به مقاصد آن لازم است.

۲- اسناد چند جانبه: این اسناد ممکن است همزمان با انعقاد اسناد تأسیس و یا بعداً منعقد شوند، مانند قرارداد ۱۳ فوریه ۱۹۴۶ راجع به سازمان ملل متحد، قرارداد ۲۱ نوامبر ۱۹۴۷ راجع به سازمانهای تخصصی، قرارداد عمومی مورخ ۱۲ سپتامبر ۱۹۴۹ راجع به امتیازات و مصونیت‌های شورای اروپایی تکمیل شده با بعضی از پروتکل‌های الحاقی و غیره.

۳- قراردادهای خاص و دو جانبه: در این قراردادهای محل اقامت که معمولاً شرایط انجام وظایف سازمان را در سرزمین محل اقامت مفصلاً پیش بینی می‌کند، مشخص می‌شود. به علاوه در بسیاری کشورها، از جمله انگلستان و کشورهایی که وضعیتی مشابه این کشور را دارند، مانند آمریکای شمالی و کشورهای اسکاندیناوی، مقرراتی وجود دارد که در مورد سازمانهای بین‌المللی پیش بینی‌های لازم را کرده است.

بعضی از نویسندگان می‌گویند؛ در صورت نبودن مقررات قراردادی، می‌شود امروزه به یک نوع عرف در حال تکوین یا اصول کلی، استناد کرد. مثلاً در مورد غیر قابل تجاوز بودن محل استقرار سازمانهای بین‌المللی می‌توان از چنین اصلی استفاده کرد.

کشور سوئیس، از سال ۱۹۲۶ به بعد انواع قراردادها را با جامعه ملل سابق و پس از ۱۹۴۶، با دبیرکل سازمان ملل متحد راجع به امتیازات و مصونیت‌های سازمانهای بین‌المللی منعقد کرده است. امتیازات و مصونیت‌های مورد بحث اساساً در چهار جنبه سرزمینی، قضایی،

مالیاتی و اجرایی مطرح می‌شود.^۱ پس از این توضیحات باید دید مسأله در مورد «سکا» به چه منوال است.

بند سوم - موافقتنامه مصونیت‌ها و مزایای سازمان کنفرانس اسلامی

«سکا» دارای یک موافقتنامه مصونیت‌ها و مزایایی است که کشورهای عضو این سازمان می‌توانند به صورت داوطلبانه به عضویت آن درآیند.^۲

تا سال ۱۹۸۷ نوزده کشور با این موافقتنامه پیوسته‌اند. در اینجا نام کشورها بر اساس تاریخ الحاق آنها به موافقتنامه در صفحه بعد ذکر می‌شود.^۳

کنفرانس هفدهم وزرای امور خارجه سازمان کنفرانس اسلامی که در مارس ۱۹۸۸ در اردن برگزار شد، مقرر نمود که اعضا، به قرارداد مصونیت‌ها و امتیازات سازمان کنفرانس اسلامی که در قطعنامه شماره (۳/۱۷/۴۶) مورد تأکید قرار گرفته است، بپیوندند.^۴

کشورهای عضو «سکا» که به این قرارداد می‌پیوندند از مصونیت‌ها و مزایای دیپلماتیک که مورد تأیید در بند ۸ از ماده ۶ منشور سازمان کنفرانس اسلامی است، برخوردار خواهند شد.

شماره	نام کشور	تاریخ الحاق به موافقتنامه
۱	جمهوری مالی	۱۹۷۶/۸/۷
۲	جمهوری گینه	۱۹۷۶/۱۰/۲
۳	اردن هاشمی	۱۹۷۶/۱۱/۳
۴	عمان	۱۹۷۶/۱۱/۱۱

۱. میرعباسی، باقر. «سازمانهای بین‌المللی»، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، ۶۸-۱۳۶۷، ص ۴۹-۵۰.

۲. وزارت امور خارجه - آرشیو اداره مجامع اسلامی، منطقه‌ای و غیرمتعهدها.

3. List of Member States Who Have Ratified the Agreement on Immunities and Privileges, 1988, mar20, O-I. C,s Document.

۴. وزارت امور خارجه - آرشیو اداره مجامع اسلامی، منطقه‌ای و غیرمتعهدها.

اثبات شخصیت حقوقی «سکا» / ۱۰۷

۱۹۷۶/۱۱/۱۷	جمهوری اسلامی پاکستان	۵
۱۹۷۶/۱۱/۱۰	کویت	۶
۱۹۷۷/۱/۶	لیبی	۷
۱۹۷۷/۱/۱۰	سومالی	۸
۱۹۷۷/۴/۱۴	تونس	۹
۱۹۷۷/۴/۲۳	مصر	۱۰
۱۹۷۷/۵/۵	امارات متحده عربی	۱۱
۱۹۷۷/۶/۲۳	سنگال	۱۲
۱۹۷۷/۷/۱۱	عراق	۱۳
۱۹۷۸/۷/۱۶	ایران	۱۴
۱۹۸۳/۵/۷	قطر	۱۵
۱۹۸۴/۵/۲۷	عربستان	۱۶
۱۹۸۵/۵/۲۰	فلسطین (ساف)	۱۷
۱۹۸۷/۳/۱۹	جمهوری عربی یمن	۱۸

در بند ۸ از ماده ۶ منشور «سکا» آمده است

طبق موافقتنامه، مصونیت‌ها و امتیازات در نظر گرفته شده از سوی کنفرانس عمومی

عبارتند از:

الف) کنفرانس در کشورهای عضو، از قانونیت و مصونیت و امتیازات لازم برای انجام وظایف و برآورده ساختن اهداف خود، برخوردار است.

بند چهارم - مزایا و مصونیت‌های کارمندان بین‌المللی

معمولاً دو دسته از کارمندان با درجات متفاوت می‌توانند از مزایا و مصونیت‌ها استفاده

کنند.

دسته اول: کارمندان شاغل در رأس هر قسمت، یعنی رؤسای قسمت‌ها. مثلاً در مورد سازمان ملل دبیرکل و معاونان او و همچنین فرزندان صغارشان از مزایا و مصونیت‌های کامل، مشابه نمایندگان سیاسی بهره‌مندند. یعنی از مصونیت اعمال شخصی و شغلی از قبیل مصونیت مسکن، مصونیت قضایی، مصونیت مالی و مصونیت اجرایی و ... برخوردارند.

دسته دوم: سایر کارمندان بین‌المللی هستند که فقط از مصونیت نسبی برخوردارند، یعنی فقط مزایا و مصونیت شغلی دارند.

سازمان کنفرانس اسلامی وضعیت مشابهی در مزایا و مصونیت‌هایی برای کارمندان خود قائل است.

به طور کلی، دبیرکل و معاونان او و همچنین کارکنان این سازمان، از امتیازات و مصونیت‌ها و مزایای دیپلماتیک برخوردار می‌باشند^۱.

---

۱. «شناسنامه سازمانهای بین‌المللی» تهران، دفتر روابط عمومی، ۷ آذر ۱۳۶۲، ص ۱۱.

فصل دوم

رابطه سازمان کنفرانس اسلامی با اعضای خود

در طلیعه این مبحث باید خاطر نشان کرد که بررسی روابط دو جانبه «سکا» با کشورهای عضو و غیر عضو و همچنین با سازمانهای منطقه‌ای و جهانی، با توجه به محدودیت منابع موجود، معطوف به مطالعه رابطه ساختاری می‌شود و پاسخگوی تبیین روابط دو جانبه، مبتنی بر قراردادها و موافقتنامه‌های دو جانبه نیست.

با عنایت به این مقدمه، رابطه ارگانیک «سکا» با کشورهای عضو، غیر عضو و سازمانهای منطقه‌ای و جهانی را، با استفاده از منشور «سکا»، قطعنامه‌های تصویب شده از سوی اجلاس سران و وزرای خارجه و سایر منابع، مورد بررسی قرار می‌دهیم.

رابطه «سکا» با اعضایش را منشور و همچنین آیین‌نامه کار این سازمان مشخص می‌کند. دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی وظیفه مدیریت این روابط را بر عهده دارد.

رابطه دو جانبه «سکا» با کشوری که تمایل به عضویت در این سازمان را دارد، با ارائه درخواست به دبیرخانه کنفرانس از سوی کشور داوطلب آغاز می‌شود.

بر اساس ماده ۸ از منشور «سکا»، هر کشور اسلامی حق دارد که به کنفرانس اسلامی ملحق شود و با ارائه درخواست خود، تمایل و آمادگی برای اجرای اصول این منشور را تسلیم

دبیرخانه بنماید^۱.

دبیرخانه سازمان کنفرانس اسلامی درخواست ارائه شده را با توجه به معیارهای مطرح شده در منشور «سکا» مورد مطالعه قرار می‌دهد.

درخواست عضویت در اولین نشست کنفرانس وزیران امور خارجه عضو این سازمان، مورد شور و بررسی قرار می‌گیرد و در صورت ابراز تمایل^۲ اعضای سازمان کنفرانس اسلامی با عضویت کشور مورد نظر، آن کشور به عضویت کنفرانس اسلامی در می‌آید^۲.

با اعلام نظر نهایی کنفرانس وزیران خارجه و پذیرش عضویت یک کشور اسلامی، مسئولیت متقابل «سکا» و کشور عضو آغاز می‌شود.

کشورهای عضو «سکا» در قبال خدماتی که از سوی این سازمان در جهت تحقق اهداف مورد نظر ارائه می‌شود، همه ساله ملزم به پرداخت حق‌السهم است.

میزان و کمیت این سهمیه از سوی «کمیته دائمی مالی» تعیین می‌شود.

این کمیته سالانه، چند ماه قبل از برگزاری اجلاس وزرای خارجه کشورهای اسلامی عضو «سکا»، برای بررسی وضعیت بودجه آینده سازمان و مراکز و مؤسسات تابعه آن، تشکیل جلسه می‌دهد.

جلسه کمیته دائمی مالی با حضور^۲ کشورهای عضو رسمیت می‌یابد و دبیرکل، مسئول بازگشایی این اجلاس است.

هر یک از کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی با پذیرش منشور این سازمان، متعهد می‌شوند که به مفاد این منشور عمل کنند و به مصوبات سازمان احترام گذاشته و از آن عدول ننمایند.

---

۱. ماده ۸ از منشور «سکا».

۲. همان.

به عنوان نمونه می‌توان به قطعنامه نهم وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکار پایتخت سنگال مورخه ۱۷ لغایت ۲۱ جمادی‌الاول ۱۲۹۸ برابر با ۲۴-۲۸ آوریل ۱۹۷۸، در مورد مسأله فلسطین اشاره کرد.

در این قطعنامه آمده‌است مجدداً تأکید می‌کند که تمام روابط دیپلماتیک، کنسولی، اقتصادی، فرهنگی، هنری، ورزشی، جهانگردی و مخابراتی با دشمن صهیونیستی باید در تمام سطوح قطع شود.

این قطعنامه برای تمام دولت‌های عضو الزام آور است و باید با سرعت به مرحله اجرا درآید.^۱

به دلیل نادیده گرفتن قطعنامه فوق از سوی رژیم مصر و استمرار روابط دیپلماتیک دو جانبه قاهره و تل‌آویو، که در پی پیمان کمپ دیوید به وجود آمده بود، اجلاس دهم وزرای خارجه که در فاس مراکش در تاریخ ۱۰-۱۴ جمادی‌الآخر ۱۳۹۹ برگزار شد، عضویت رژیم مصر در سازمان کنفرانس اسلامی را به دلیل عدم خروج این رژیم از پیمان کمپ دیوید و به دلیل استمرار روابط با رژیم صهیونیستی به حالت تعلیق درآورد.

بنابر این می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد؛ رابطه دو جانبه سازمان کنفرانس اسلامی و اعضای آن، بر اساس احترام متقابل دو طرف به حقوق و اصول مورد پذیرش، شکل می‌گیرد و هرگونه عدول و تخطی از مندرجات منشور و مصوبات دولتهای اسلامی، موجب اختلال در این روابط خواهد شد.

این نکته را نباید از یاد برد که برخی از تصمیمات و اقدامات سازمان کنفرانس اسلامی تحت تأثیر شرایط و معادلات منطقه‌ای و جهانی اتخاذ گردیده است.

---

۱. کتاب «ملف مؤتمرات القمة الإسلامية و مؤتمرات وزراء خارجية دول منظمة المؤتمر الإسلامي»، ریاض، چاپ در شرکت «عبیکان»، مارس ۱۹۸۹، ص ۲۰۹.

بنابراین نمی‌توان این تصمیمات را بدون دخالت عوامل درونی و بیرونی مؤثر بر سیستم مورد ارزیابی قرارداد.